

PUBERTA V 7. TŘÍDĚ

David Doubek

OBSAH

ÚVOD

ROZDĚLENÍ TŘÍDY

Popis terénu

KLUCI

Špti

Vztah k Frajerům

Vztah k holkám

Frajeři

Vztah ke šprtům

Vztah k holkám

HOLKY

Ty horší

Vztah ke klukům

Ty lepší

Dančin gang

Shrnutí

NEBEZPEČNÉ ZNÁMOSTI

Starší kluci

Závrať a temnota

Konflikt se starostlivými staršími

Holky, co se se staršími nebaví

Hledání míry

Předstírání dospělosti

CHOZENÍ

KULTURY DOSPÍVÁNÍ

TŘÍDĚNÍ

SEBEOBRAZ

ÚVOD

V sedmé třídě se spojily někdejší dvě třídy A a B do jedné, neboť po všech odchodech na gymnázia už ani v jedné nebylo předepsané minimum dětí. Toto spojení zčásti změnilo již stabilizovanou tvář, kterou třída měla v šestém ročníku. Rovněž z výzkumného hlediska se situace dost zkomplikovala, protože se po část roku "společenská situace" vlastně dost vyvíjela a nebylo snadné se v ní jednoznačně orientovat (při pozorováních).

Mezi dětmi i učiteli panovaly ze spojení obavy, ale ty se posléze ukázaly jako liché - spojení proběhlo velmi hladce a až na sporé výjimky si ho všichni zúčastnění pochvalovali buď jako zpestření společenského života, příchod větší legrace, nových kamarádů nebo jako zesložnění situace pro učitele, kteří nemohou tolik zkoušet a je větší klid (na totéž pak jsou i stížnosti, že učitelé mají málo času a bývá trošku problém si opravit známky), učitelé byli rádi, že si obě třídy - klidné B a divoké A předaly navzájem svou energii a vznikla dost vyrovnaná třída. Děti jsou ke třídě bez výjimky loyální.

Rozvržení třídy nyní - po změně bylo ve třídě 30 dětí, z toho 14 kluků a 16 holek. Oproti předcházejícím složením v původních třídách obě třídy opustili ti nejproblematičtější - jeden se odstěhoval a druhý propadl, což klima ve třídě jistě stabilizovalo.

Ačkoliv by tato situace byla zajímavá, její jednoznačné hodnocení ji celkem vyřadilo z mého záběru, neboť opravdu nepředstavovalo samo o sobě problém.

Mnohem zajímavější se ukázal impakt puberty, který se mezi dětmi - zejména dívkami - objevil, který přinesl celkově nové změny do společenského života, jeho realizace, prožívání i hodnocení a proto jsem se rozhodl věnovat tomuto tématu spíše, než přepočítávání změn mezi jednou a druhou třídou.

Při analýze jsem vycházel z dat z terénního pozorování a rozhovorů, které jsme s kolegyní M. Rybovou s dětmi prováděli v druhé polovině školního roku. Analýzu jsem prováděl pomocí programu Atlas Ti.

V textu se věnuji jednak novým tématům, jako jsou "nebezpečné známosti", jednak starým tématům, do kterých čas přinesl změnu, jako jsou vztahy mezi kluky a dívkami a dále starým tématům, které čas umožňuje nově či hlouběji interpretovat, jako je téma "třídění".

ROZDĚLENÍ TŘÍDY

Popis terénu

Nejprve předestřu jakési rozdělení celé třídy na skupiny. Toto rozdělení vychází zčásti z pozorování, zčásti z popisů, které poskytly děti na otázku, *jak je třída rozdělená*. Principiální kritérium tohoto dělení je kdo s kým *se baví*.

Přičemž se všichni shodnou na tom, že v principu *každý se baví s každým*. *Bavení se je* prostě stav jakési základní loyality a míru. Znamená to, že ve třídě nejsou žádní totální vydědenci a teprve až potom se dá mluvit o nějakém rozdělení.

Nebudu se věnovat přímo samotnému *kamarádění*, protože je individuálnější a neúčastní se tolik dělení, které se zde bude probírat.

KLUCI

Se vnímají a zhruba jsou vnímáni jako *jedna parta*, ale pokud na to přijde, tak se rozdělují do dvou hrubých táborů. Na *šprty* a *frajery*

Šprti

Na jedné straně jsou ti, *kteří se víc učej, šprti, studijní typy*. Počítají se sem Bořivoj, Svatopluk, Čestmír, Kamil, Jirka, Petr, Vašek. Vnějškově by se dali od druhé skupiny *frajerů* oddělit za základě "zájmových rozdílů" nebo prospěchu. Baví se hodně spolu, mají svůj vlastní trochu izolovaný svět. Tvoří *vědeckou skupinu*.

David: Ty, který má významnější a bavěj se o těch důležitějších věcích a některý se bavěj vo počítačích a prostě a ...vlastně hrajou spíš ten počítač a navštěvují se na internetu a takový no.

Prospěchově jsou na tom asi nejlépe z celé třídy, jsou nejvíce proškolně orientováni, ačkoliv se nedají jednoduše shrnout pod obraz loyálních šprtů, kteří neznají nic než školu. Spíš je to co se děje a probírá ve škole blíž jejich "zaměření", než u těch ostatních. Pěstují si a užívají svůj "fantastický svět".

Lenka: třeba takovej Kamil s Čestmírem a Svatoplukem a s Bořivojem ty sou takový jako maj takovej svůj vlastní svět prostě jako takový jako zajímavý takový jako zvláštní na 7. třídu...

M: Jaktože?

Lenka: No voni si nějak vymysleli hru... nevim. Tak jako tohle byla taková ta první skupinka, která nějak zbožňovala Pokémony, pak se toho taky nějak pustili, už to jako moc nepotřebovali, voni měli takovou jako zvláštní hru, že prostě jde nějakej člověk, jde nějakým určitým směrem, někam má dojít, ted' má spoustu dobrodružství, něco když vyhraje, tak něco dostane, má nějaký zbraně, je to takový jako hodně... fantastický.

Toto zaměření na "svůj fantastický svět" bych měl tendenci vykládat jako určitý infantilní rys, zbytek z dřívějšíka, kdy tohoto fantastického světa byla plná celá třída. Jako zbytek po "imaginárních hrách", které už nehraje nikdo, přesunutý do konverzace a zájmů.

Ta část dětí - kluků i holek - které jejich "zaměření" vede jinam, interpretuje ponor těchto kluků do technicko-vědecky imaginárního světa, jako že se hodně učí, že jsou šprti, nebo že nějak nepatří do svého věku.

Vztah k Frajerům

Jako synekdochu vztahu *vědecké skupiny* ke frajerům vezměme *fotbal*, nesmírně oblíbenou přestávkovou zábavu.

D: A hraje nějaký hry jako kluci dohromady? Třeba nějakej fotbal nebo něco takovýho?

Bořivoj: ne, tak to ta naše parta ne.... my sme protestanti proti fotbalu všichni... nás to nebaví.

Frajeři se od nich nijak nedistancují, prostě jsou jinde a obě skupiny to příliš netrápí. Nakonec když padne otázka na dělení, všichni o sobě spíš mluví jako o jedné partě.

Vztah k holkám

Holky *šprty* moc nezajímají, ani se v jejich vztazích moc neorientují a jejich zájmy jsou jim lhostejné nebo směšné.

D: A s holkama se takhle bavíte?

Bořivoj: No tak já ted'ka sedim tak že sem jima (holkama) vobklíčenej, tak já musim.

D: A kdybys neseseděl, tak byses nebavil?

Bořivoj: Tak ani nemusim

Pro některé holky představují taková zvláštní zvířátka, *marťany*, *záhady* nebo kluky, kterým je potřeba pomáhat, aby se "dostali víc mezi lidi".

Karla: Von (Bořivoj) byl takovej dřív že s nikym takhle nemluvil, ale třeba já ted' s nim sedim, protože každej musí sedět s nějakym klukem a se mnou už se tak jako normálně baví, že je takovej už jinej, zdá se mi, že jsem ho možná trochu změnila, eště když sem s ním začala sedět tak eště byl takovej neto a pak už jsem začala hodně komunikovat jako mluvit s ním a tak vo takovejch věcech různých a von se ted' jako už zapojuje do řeči a takhle a dycky se mě třeba na něco zeptá a je to fajn jako já chci dostat ty lidi který se prostě necejtěj v tý třídě takový jako že nepatří jako mezi ty takový jako ostatní, tak jako proč je nezapojit žejo, no tak to je ten Bořivoj, Svatopluk, Čestmír, Jirka, Petr...

Jejich vztah ke *šprtům* lze charakterizovat jako odpor, zvědavost nebo shovívavost, ale nikdy přitažlivost. Jsou to *kluci co se moc nebavěj*.

Nina, která patří mezi tu menšinu holek, které nezajímají starší kluci tak jako ty holky, pro které jsou *šprti* nepochopitelní, je nevnímá jako "marťany", ale jako *hodnější kluky*.

Nina: A sou potom hodnější kluci, který taky mají svojí partu...Bořivoj třeba nebo Čestmír, ty patřej mezi ty lepší.

Frajeři

Mezi *frajery* se počítají všichni kluci mimo tu *vědeckou skupinu*. Nelze je všechny úplně srovnat a nedá se říct, že by se spolu všichni stejně bavili, netvoří tak uzavřený okruh. Počítá se sem Leo, Marek, Karel, Milan, David, Honza, Radek. Vyznáním jsou to sportovní – radši než snění mají tělesný pohyb. Hrají fotbal, pingpong, a podobně

David: ta druhá zase parta, těch je většina a to je jako to jsou kamoši, ty prostě plánujou si co budou dělat dneska, že bysme si jako mohli jít zahrát hokej, jako ty jsou takový jako aktivní.

To, co jsem dříve popisoval pod titulem "frajeření" patří i sem, ale ne všichni frajeři stejným způsobem. Ovšem provokace, risk a orientace na holky zůstávají trvalými rysy.

Radek s Milanem hned využili chvíle a začali se kopat, učitelka si toho všimla, dá poznámku, Radek se to snaží ukecat, ale má smůlu.

Marek s Radkem. Dost živě spolu dělají, baví se, vtipy, něco na holky...

Radek: Tady upadly dvířka od skříňky a já vim, kdo to udělal.

A vzniká šrumec. Děti se různě hlásí, že to někdo udělal, odešel a ono to upadlo. Zmatek.

Radek: já nebudu bonzovat (přitom to vytáh). Zmatek končí Danka, že ty dvířka byly už vypadlý, když tam dávala sešity, obě skříňky.

Učitelka: tak to teda nechápu, co to mělo znamenat, Radku, pročto říkal.

Radek: jen tak, jen tak. Aby byla sranda.

Učitelka: No to teda byla sranda.

Zatímco *šprti* se o hudbě nebaví, mezi některými *frajery* to frčí.

Karel jede něco z walkmanna, hodně to prožívá.

Jeich orientace může být laxní nebo přímo protiškolní, najdou se tu jedničkáři i čtyřkaři. To co je všechny vzrušuje ale nesouvisí se školními obsahy až tak úzce jako u *šprtů* a tak jsou vnímáni jako ti co se učí hůř.

Vztah ke šprtům

Šprtům modus komunikace mezi frajery nevyhovuje, mají raději klid.

Čestmír: No trošku jako že někdo kamarádí jen s těma a s tamtěma nemusí tolik, protože třeba Radek Milan a Karel ty sou takový jakoby divoký"

Aniž by se nějak nenáviděli, radši se vzájemně nepletou do cesty.

Bořivoj: No protože ta Milanova skupina je taková sportovně aktivní a my sme zase takový jako že kdybysme byli dohromady, tak by to asi nedělalo moc dobře.

Vztah k holkám

Jak již bylo zmíněno, znakem *frajerství* je provokování holek, zájem o kterém se určitě dá říct že je erotický, i když zatím se projevuje hlavně v přisprostlém a surovějším provokování, než nějakou intimitou.

Milan a Radek. Radek strašně krká - má na to nějakou fintu - krká často a dlouze směrem k Dance EHHHRRRRRRRKKK, thank you very much. Má to bejt asi vtip.

Lenka: ...Třeba Milan s Radkem, to jsou asi největší kamarádi, ty se spíš jako řaděj k honzovi, k Karelvi, to jsou takový ty už... pomatený, mě přídou, že už...

M: Jak pomatený?

Mil: Že už, že už si všeho všimnou a prostě tak. Už prostě pro ně se to řadí na holky a na kluky, já sem se dřív s nima bavila, ale pak už jako jsem byla jediná holka mezi čtyřma klukama, a už prostě sem to nestíhala.

M: Jaktože?

Mil: No prostě měli takový hloupý otázky a prostě takový ty co už sem jako nehodlala jim jako říkat...

M: Příliš intimní?

Mil: No."

Danka: A já sem tam jako předváděla jak Marek jenom takhle chytí Honzu a Honza hned letí, a jak sem to tam předváděla tak Karel se na mě tak podíval a řek: skáčou ti kozy!

Tatáž Nina, která šprty vidí jako *hodnější kluky*, známkuje *frajery* že jsou *hrozně drzý*.

HOLKY

Holky lze rozdělit na více skupin, ale my vyjdeme ze základního dělení, které rozděluje holky na dvě zásadní skupiny, kde jedna má ještě podskupiny. Při tomto dělení je třeba mít na paměti, že vychází především ze vzájemného vztahu a praxe těchto skupin spíš než z nějakých objektových atributů. Rovněž když o sobě holky mluví, zároveň (i v rozhovorech) nějak jednají a své vztahy vytvářejí či deformují. Řeč je tu jak referenční, tak formativní - i rozhovor s víceméně nezávislým výzkumníkem se tak mění na intriku ve hře intrik a proto je třeba brát některá vyjádření s rezervou, nebo je jako intriky přímo analyzovat.

Ty horší

Není pěkné označovat tímto způsobem jakoukoli skupinu, ale toto je jediný *in vivo* kód, který se v materiálu dal najít, který by vystihoval situaci. Tento kód jde navíc zevnitř, kde jedna z dívek prohlašuje, že *my jsme ty horší*. Jiné výrazy: *ty co se moc nezařazujou* - čímž se myslí do společenského života. Počítá se sem Rita, Nina, Petra, Rozárie, Šárka.

Protože se ze slohových důvodů k tomu nejdůležitějšímu chci dostat později, nejprve se věnujme popisu atributů, které jsou zmiňovány, které ale nestojí přímo v základu vytváření těchto skupin.

Tyhle holky spolu tráví někdy i volný čas, zajímají je určité specifické věci, jsou jinde než zbytek holek.

Veronika: Rozárie je jako i dost jiná, jakože jí zajímají jiný věci a tak a to i holky že třeba voni spolu choděj i ven, takže moc ta společná řeč se v tom nenajde, ale já třeba to osobně podle toho hlenctoho nějak nerozlišuju, ale prostě si s nima nějak nerozumim.

M: Chodiš s nějakajma kamarádkama?

Nina: No tak s Šárkou... s Ritou, s Rozárií Ficovou... do knihovny a zase zpátky

V oblečení mají jakoby jiný vkus a samotnou diskusi o oblékání kladou na jiné místo než zbytek holek.

Veronika: Ne, já jsem jako říkala, prostě já nevím jak bych to řekla, aby to nevypadalo, že to rozdělujem podle tohohle (oblečení) jo, prostě holky maj jinej vkus, my máme jinej vkus a holkám se třeba nelíbí náš vkus, nám se nelíbí jejich vkus a já nevím... voni se celkově bavěj vo něčem jinym, prostě někdy mi přijde že žijou i v úplně jinym světě."

Pocházejí výhradně z neúplných nebo špatně komunikujících rodin, slabšího sociálního prostředí, což se odráží na řadě věcí, u oblečení samozřejmě též.

M: Tys řekla, že úplně jinak žijou, mohla bys mi to nějak to?

Veronika: No... třeba Petra žejó tak ta nemá vlastně tátu, má nějakých 7 sourozenců, ta máma nepracuje, takže vlastně když se to spojí s tím že vlastně třeba víceméně v rámci kupříkladu Anniny rodiče kdy její táta vydělává hrozně moc peněz žejó, tak prostě takový...

Učitelka často charakterizuje problém, který holky z téhle skupiny doma mají, že se s nima doma nikdo nebaví.

Rovněž by jejich aliance mohla vycházet z toho, že všechny bydlí poblíž sebe.

Šárka: Jestli se spolu víc bavěj, jestli bydlej blíž u sebe nebo...

M: A ty horší bydlej taky nějak blíž u sebe?

Šárka: No, asi jo, protože my bydlíme všechny na Karlínským náměstí u sebe... ty horší spíš, třeba Terežka, Rita...."

Mají podobné názory, najdou společnou řeč, když mají dělat nějakou společnou práci, ale pod povrchem bublají zvláštní temperamenty.

M: A co spojuje tu vaši skupinku?

Nina: Prostě si rozumíme... máme třeba stejnej názor... když děláme nějakou práci, tak se shodnem, ale s Šárkou je to těžší, protože ona je paličatá hrozně a když se naštvě, tak se zase Rita nebaví s Šárkou a to je různý.

Způsob jejich zábavy, který by nepřekvapil ve čtvrté třídě, ostatní holky zaráží, je dětinský - alespoň někdy.

Veronika: jako neříkám, že vo tomhlectom by se holky nebavily, ale prostě, třeba Šárka s Ninou ty jsou takový... třeba že o přestávce si kreslej na tabuli a to prostě to už... nevím prostě, nevím čím to je, že nás to nebaví a je to baví, je to takový jiný...

Nejedná se ovšem o nějaký růžový dětský koutek; Komunikace se často odbyvá jako hádání se, které umí být dost divoké a kruté.

Rita ta má celkově jinej styl chování, ...třeba Petra s Šárkou si mezi sebou vyhrožujou, jsou na sebe opravdu hodně ošklivý... tak jakože voni jsou spíš k sobě takový nevím no. Že je to takový víc vo tomhlectom, ...a hlavně třeba Rita hodně ráda hledá chyby na jinejch a nebo třeba vona prostě se dobře moc neučí ..., prostě dostává špatný známky obzvlášť matika fyzika a to zase za to nemůže, že třeba nerozumí žejó, ale vona vždycky panu učitelovi vynadá, jako co jí to dal za známku nebo co si to

dovolil jo, jestli by jí to nemoh vysvětlit a tak v tomhlectom je prostě taková jiná má takový jiný styl, prostě se jinak chová než my.

Hádání se je pro ty horší charakteristické a tradiční. Tento komunikační styl je zbytku třídy protivný a odsuzuje ho.

Jarka: Celejch sedum let se Šárka s Rozárii hádaj, neustále."

Ačkoliv se jedná o "své lidi", přímo uvnitř skupiny samotné je permanentní tenze.

Danka: (o "horších") No voni sou taková partička všechny dohromady, ale tyhlety dvě (Šárka a Petra) se moc nemaj rádi."

Ani uvnitř skupiny není *hádání se* kdovíjak populární, ve skupině jsou některé vztahy opravdu chladné.

M: Je někdo, kdo se ti vůbec nelíbí, kdo ti není vůbec sympatickej?

Rozárie: To asi... nevim, možná ta Šárka... ... to jak se chová, to se mi nelíbí."

Skupina svou problematickou Šárku přijímá mezi sebe, ale sympatiemi už šetří.

Rozárie: No tak... (nelíbí) na tý Janě, že vona s ní mává, jako když třeba Šárka není ve škole, tak to se baví normálně"

Umějí říkat hodně divné vtipy na divném místě. Tohle je Žofii uváděno jako charakterizační případ, ne jako historka pro zajímavost. Žofie tu spíš naráží na špatnou schopnost odhadu situace a volby tématu vtípkování vzhledem ke svým komunikačním partnerům.

Žofie: Takový jako prostě, jako my sme měly pokoj a jako spadla omítka a my docela s Karlou sme byly docela vyděšený, sme tam spaly a teď tak Rita ležela, koukala se a pak říká: Holky, tohle vypadá jak rakev. Teď Karla celá ještě vyklepaná, tak to mi přišlo jako docela ne moc utěšující... Pak si docela vymýšlí, je trošičku při těle...

Jsou celkem široce vnímány jako školně slabší, že *propadají*, což je zčásti pravda, ale je mezi nimi i Nina, která je jasnou premiantkou. Opravdu propadá jen Šárka, ostatní se drží, ale jsou spíš na tom propadlickém morálním pólu. Jsou to looseři.

Šárka: Nina patří k nám, protože se s nima taky moc nebaví, protože je taková zamklá, ale (známky má dobrý).

Další nezbytnou charakteristikou je *zamlklost*, nebo malá schopnost se *bavit* s ostatními ve třídě.

Vztah ke klukům

Pro kluky se tyhle holky zdají být málo přitažlivé, ony samotné taky nemají z *posmívání* radost, takže se ve svých vztazích - pokud nějaké mají - obracejí mimo školu.

Jarka: Kluci si z Šárka dělaj srandu, že je tlustá a propadá, tak se Šárka s Ninou straní ostatních"

Tak Rita říká, že má kamarády odjinud, protože jsou *hodní*, protože jí nedeklasují, tak jako se to děje ve třídě.

Danka: ... a Rita taky. Ta si myslí kdovák nená krásná... jako já se bavím hodně s klukama, a ty říkaj dycky, jak je hnusná, úplně zhnuseně prostě, znechuceně, vodporná, to je úplně.

Pokud jde o důležitý vztah ke starším klukům, zejména *devátákům*, tak se s nimi spíš nebaví (na rozdíl od druhé skupiny)

Petra: No tak třeba já se s nima (devátákama) nebavim, Terezka, Rita, no tak Rita někdy, Šárka, Nina, Zuzka Kulíčková".

Stručně můžeme tedy skupinu *těch horších* popsat jako uzavřenou skupinku holek, které bydlí blízko sebe, pocházejí spíš z komunikačně problematických rodin, kde se s nimi rodiče *moc nebaví*, jsou prospěchově slabší, mají horší komunikační zdatnost, což se projevuje nejvíc v *hádání se* mezi sebou a tím, že se *moc nebaví* s ostatními, mají v porovnání s vrstevnicemi dětštější zájmy a zábavy, jako je *chození do knihovny*, nebo *kreslení si o přestávákách na tabuli*. Pro kluky nejsou příliš atraktivní (celkově a některé zvlášť) a samy se s nimi *moc nebaví*.

Při tomto popisu je nutné mít na paměti, že se jedná o to, jak je vidí zbytek třídy a jak se vidí samy, ne nějaký "objektivní" popis.

Ty lepší

Je opět Šárčin výraz, ne výraz ze středu "lepší" skupinky. Je to spíše nesourodá skupina, definovaná spíš nepřislusností k *těm horším*, než nějakým společným "programem". Výčet i hrubé vnitřní dělení podává Rita.

Rita: No tak asi Veronika, Karla, Anna, Martina, možná i Jarka, to je vpodstatě jedna parta, to je Danka, Simona, Iva a někdy i Žofie, která sem přestoupila ted'kon, takže ty sou kamarádky...

Tato skupina má řadu "podskupinek" a jednu svou vnitřní alternativu. Alternativu zatím necháme stranou a budeme se věnovat jen *těm lepším*.

Veronika: ...potom, Danka se Zuzkou ty jsou jako zvlášť, ale víceméně bych je zahrnula do skupiny jakoby ke mně ke Karle, k Zuzce, k Zuzce, k Anně, Báře... jako Jarka ta se hodně odděluje, ale když už se s někým baví, tak se baví s náma. A kluky taky, kdyby, tak s náma.

Tato skupina se na rozdíl od uzavřenosti skupiny předcházející dá charakterizovat svou jakousi "univerzální všetečností".

Lenka: Anna, Karla, Veronika, Martina, ted' sem se tam přidala i já, já bych řekla že to je taková skupinka, že se vo všechno zajímáme prostě...

To *vo všechno se zajímat* ale není myšleno, zajímat se o horniny nebo numismatiku, nýbrž zajímat se o druhé, o společenský život. Či dokonce přímo salonní život.

K tomu také patří společenský časopis, který si holky založily, kam se psaly různé věci o tom, jací kluci jsou ve škole nejhezčí atp.

Veronika: No tak já nevim třeba my se s holkama, třeba holky dělaj časopis... potom hodně povídáme si o oblečení a vo takovejdllectech holčičích věcech...

Časopis založila Lenka s Martinou, která má počítač, Anna byla nejdřív proti, ale pak se přidala a vytvořily "formát" společenského časopisu, kde se hodnotí všichni, děti i učitelky, móda a tak podobně. Dlužno říci, že u učitelů s časopisem mírně narazily, za což ty učitelky, které byly proti tomu nechat se drbat takovým časopisem, stržily ostrou kritiku.

Lenka: Takže na tu titulní stránku tak tam jsou drby, jsou tam ty různé hodnocení jako kdo je nejhezčí a nejzajímavější, pak tam je taky horoskop... Ale vono je to jako fakt docela nákladný"

Holky v téhle skupině určitě soupeří o pozornost a společenský kredit, které je třeba upevňovat, vybojovávat nebo hájit. Tak třeba Karla, o které se říká, že je nejhezčí holka ze třídy si to ještě potřebuje potvrdit regulérní soutěží.

Karla: Třeba když sem já chtěla dělat dřív jako takový miss jako třídní, protože to dělali osmáci a já sem chtěla vyzkoušet, jaký to je a všichni takový Já to dělat nebudu, protože ty bysi vyhrála a já říkám tak jak proč, já bych nebyla, tak já bych byla třeba porota, a voni já ne, protože ty ty bys to všechno vyhrála.... přitom je tady spousta hezkejch holek, třeba Anna, Martina, Simina je pěkná, na to jak vypadá jako kluk, Iva, jo... spousta hezkejch holek.

Tenhle příklad je třeba interpretovat tak, že jí na to holky neskočily, protože ví, že by v soutěži samotné neuspěly a kdyby byla Karla vyřazena ze soutěže, bylo by už předem jasné, že to vyhrála. Karlina rétorika říká - jsem nejkrásnější, ale i tak jsou tu docela pěkné holky, ne sice tak jako já, ale přece.

Na to, aby se tedy člověk mohl považovat za příslušníka *těch lepších*, musí se *umět bavit*.

Martina: Iva... no asi vona se neumí moc bavit protože jako.. my se vo něčem bavíme a vona třeba ani neví jako vo co de, tak právě proto no... ale my se jí vlastně snažíme vzít mezi sebe

Ostrakizační problémy vyplývají z toho, že se dotyční neumějí bavit a to je možné ze dvou důvodů: neumí tu "činnost" anebo se neorientují v tématech. Iva je odstrčená proto (jak sama udává), že je samotářka a není úplně "in".

Kecat, drbat, seznamovat se, to je to co se tu dělá nejradši.

Karla: ...My hlavně spolu dobře vycházíme jo, třeba my jsme teď byly u Martiny na vikendu samy tři jako, takže jsme si to užily fakt a chodili tam, kluci tam byli, sme se seznamovaly s novými"

Drbání a pomlouvání jsou velmi důležitými činnostmi, zábavami, neřestmi a sociálními mechanismy, které jsou přímo znakem *těch lepších*.

M: A vo čem se bavíte

Martina: No tak samozřejmě drby po škole nějaká, kluci, někde jako... prostě někoho zdrbnem hezky, pomlouváme trošku, to jo... no vlastně... skoro vo všem.

Drbání je naprosto základní, "vital", podstata a aktivita *těch lepších*. Drbou se především ty, které jsou si nejbliž, pokud za jádro považujeme právě Martinu s Annou, pak ony dvě drbou nejvíce ty, které se s nimi nejvíc *kamarádí*.

M: Koho s téma holkama drbete?

Martina: ...no hlavně voblečení, jak se kdo chová a takhle... no my to máme dobrý že my se třeba navzájem pomlouváme to je vlastně to ve třídě, všichni držej za jeden provaz a všichni se navzájem pomlouváme a my pomlouváme někdy tu Moniku jako, tu vlastně pomlouváme hodně a někdy tu Karlu, někdy tu Evu, Lenku, všechny jako, vo něčem se jako začneme bavit...

M: A co se vám teda, ten hlavní rys, co se vám na druhéjch nelíbí?

Martina: No třeba jak se voblíkaj. To je úplně hrozný jako, když vidíme jak se někdo oblíká a nám se to nelíbí, tak my ho musíme hned zdrbnout.

M: A co se vám teda jako nelíbí?

Martina: Nám se třeba nelíbí na tý Veronice, že vona má takový jako batikovaný triko, takový jako si prostě koupila a jako to se mi fakt nelíbí... potom tu Kamilu, protože ta vlastně ta se někdy voblíká taky fakt hrozně, ta nosí totiž furt to stejný... tu Lenku jako tu moc ne, ale jo, taky trošku, prostě... různě no. No prostě všechny a vo všem pomlouváme, to už je jedno co, ale něco prostě musíme, protože bez toho nemůžem žít, a právě to dělaj nejvíc ty holky, ale jako kluci moc ne.

M: Takže ty zároveň si říkáš že i je to špatný?

Martina: No tak jistě, no. Ale bez toho už nejde nějak žít jako.

M: Jaktože?

Martina: Prostě to je strašný úplně prostě když nemůžu nic říct vo tom druhym prostě, jak se voblíká nebo tak, když se mi to nelíbí prostě a to je úplně hrozný jako. Já bych bez toho nemohla už žít jako... No prostě já musím říct: Tak tohle se mi nelíbí, tohle bych nevzala jako anebo prostě jak se jako chová nebo tak, jak se předvádí a tak. To je různý prostě.

Ačkoliv Martina hovoří o *drbání* s lehkou ironií, že jakoby to není až tak smrtelně vážné, ve skutečnosti ji a ostatní holky v této skupince úplně ovládá - je to náruživost, která jakkoliv shazována, vytváří určité klima a systém chování. Vytváří hodnotící systém nebo se skrze ně nějaký prosazuje, vždyť nejde o diskusi, ale o hodnotící souzení. Martina tuto náruživost přiznává - *bez toho už nejde žít*, je to jejich malý sladký démon.

Ty lepší jsou tak soustředěné v systému centrum - periferie, kde centrum představují Anna s Martinou, se kterými se všichni chtějí *bavit*, a které pak všechny takové periferní přichází *drbou* a vnucují jim i sobě rozmanité figury, vzorce chování a módy, tak jak se kolem nich valí.

Jádro, které tedy tvoří Anna a Martina, které "udávají tón" se dvěma výhradními objekty pomluv, které samy soupeří mezi sebou - Veronikou a Karlou.

Iva: No tak třeba... my sme skupinka, voni třeba říkaj, že Karla nemá ráda Moniku, ale sme v tý skupince, já nevím... prostě jsme tam.. no já... já se k nim snažim přidat, ale moc mi to nejde, abych pravdu řekla.

Karla: No, změnilo se k Veronice, protože mě opravdu už štvala hodně, takže jsem se přestala s ní bavit, jo jako já se s ní takhle bavim, ale nemám jí ráda přitom jako a (že je s Annou)

A pak se kolem pohybuje několik dalších individuí, tu blíže, tu dál k jádru.

Karla:... No, ale my je k sobě moc neberem, tyhle ty Žofii se Simonou my jsme spíš takový čtyři, teda tři sme, Anna, Martina a já, Veronika ta už je občas to a občas neto

M: A skym se teda kamarádí Veronika?

Karla: No, když se s ní zrovna nebavíme my, tak se baví tak s Dankou, se Zuzkou Ševčíkovou no a když, tak jinak je s náma"

I tyto dívky mezi sebou soupeří - tím více, čím blíže Anně a Martině chtějí být.

Iva: Třeba Žofie, vona měla... třeba ty krtečkovský kalhoty, to se napsalo do časopisu... nebo měla pyžamový... ne to nebylo pyžamový, to bylo spacákový šaty... to bylo takový nehezky, taky měla pyžamový kalhoty, to sme si vymyslely názvy. Jako nám se nelíbí, jak se voblíká... (nelíbí se) hlavně to oblečení, protože to je úplně divný no. Anebo i jak se chová, já jí nemám prostě ráda, to jako zase nechci tady drbat, ale... tak třeba v tý pátý třídě mě pomlouvala za zády, vona šla kousek za mnou a hned... hele koukni na Ivu, vona má hnusnou sponu ve vlasech a to jako hodně pomlouvala. Teď už nepomlouvá, ale je mi nepříjemná že se jako snaží postavit se na moje místo, jako myslím, já se bavím s těma holkama spíš jako někdy se k nim přidám a vona když se pak přidá taky, tak nevím no... už jako se tam nesnaží přidávat, protože už jí holky daly najevo, že se s ní nechtěj bavit no,... její styl celkově se mi nelíbí vůbec.

Obě jsou si nějak podobné a Iva vidí, že se Žofie chová jako ona, odhaduje svoje šance podobně - vzhledem k Anně, ale přesvědčuje sebe - a asi takticky využívá - jak je Žofie špatně oblečená. Vlastně se mi zdá, že ona tak repetitivně plesá nad tím, že má Žofie smůlu a proč jí má - že je to přece jasné, je to pomlouvačná nevkusačka.

Svou roli taky hraje to, kdo s kým se baví po škole, což ovlivňují další kritéria, jednak bydliště, jednak kamarádění se staršími - zejména kluky.

Kluci si mezi nimi vybírají své objekty a holky se s nimi zase aktivně baví.

M: A kdo se jim líbí?

Danka: Docela Karla se jim líbí... a Anna... a ještě kdo... Lenka se jim taky docela líbí.

Stručně můžeme ty lepší charakterizovat jako skupinu všetečných pozorovatelek a hybatelek společenského dění, které jsou na tom prospěchově lépe, pokud mají problémy, tak jen dočasné. Ve svých rodinách mají nějakou podporu - tato věc se těžko popisuje, neboť jak horší, tak lepší skupiny pocházejí z kompletních i neúplných rodin, ale přese všechny bizarnosti jejich rodinného života se s nimi alespoň někdo doma normálně baví. Jsou normálně nebo lépe ekonomicky situované, takže si mohou dovolit ty věci - zejména oblečení - o kterých se pak tak náruživě baví. Některé z nich samy nakupují a věnují tomu podstatnou část svého volného času. *Umějí se bavit*, vědí o čem a jak si povídat, jak se vhodně přidat k hovoru, jak vtípkovat, jak taktizovat. V jádru stojí jedna dvojice, ke které se ostatní snaží přidat a tím vzniká předivo intrik, které pak tvoří látku jejich společenského života. Pro kluky představují atraktivní nebo nejatraktivnější skupinu. S kluky se baví a část z nich také vyhledává společnost starších kluků (i holek).

Dančín gang

Je vlastně největší a nejautonomější podskupina v rámci velké skupiny *lepších*. Je to zároveň velmi tradiční podskupina - ať bylo složení dívek ve třídě jaké chtělo, Danka byla vždy zvlášť s nějakými svými lidmi.

Kdo nemá náladu na drbání a horký společenský život "v žitě", může k Dance, která je v permanentní opozici.

Danka: Takže je to Veronika, Karla, Anna a Martina... pak sem tak nějak já, Bětka, Simona ta je tak nějak mezi všema a byla u nás i Lenka, ale ta se teďka spíš jako k Jarce prostě, takže... už se s náma moc nebaví...

Dančina parta je sama pro sebe, protože nebaží tolik po tom Annovském třeštění (které je stabilní ať bez ohledu na existenci nebo neexistenci nějaké Anny). Třeštění módy.

Lenka: No a pak je tady ještě Bětka, Danko no a ty jsou takový, že... samozřejmě že se taky zapojej ale sou takový jako... samy pro sebe prostě. Takový neutrální.

Podobně i ostatní členové Dančina gangu. Nechtějí se zapojit do soutěže o přízeň "majitelky salonu"¹, třeba nemají dost sebevědomí, nebo by to neuměli, každopádně ale je jim taková snaha nepřijemná.

M: Je někdo ve třídě ještě, kdo by ti byl nesympatickej?

Žofie: ...Anna ještě je mi nesympatická...

M: A co se ti na ní nelíbí?

Žofie: Takovej pocit, jakože když za ní pudu, tak pro ní to bude jako něco strašně jako, víš, takovej pocit jako že se budu vtírat, když za ní pudu.

Danku a její skupinu to bláznění s módou nebaví; to že nejsou tak *aktivní* odráží také fakt, že se nechtějí zapojit do hry o "majitelku salonu" - do *drbání*, protože je jim nepohodlné stále se hlídat.

M: Tak kdo je sympatickej?

Danka: No tak Bětka, Simona, Rozárka a Petra vobě sou dobrý, Nina je taky... tak ty sou dobrý no... tak různě, sou mi sympatický lidi... akorát před někým si musím hlídat slova, prostě nemůžu říct něco otevřeně, pořád si musím rozmejšlet, co řeknu, protože mě dycky pak pomlouvaj, ta první skupina...

M: A čeho se ty pomluvy týkaj hlavně?

Danka: No tak většinou třeba... kdo se komu líbí nebo takhle s Annou, jak choděj voblíkaný, co se mi líbí a takhle nějaký ty blbosti... já si myslím, že vono je to všude v nějaký míře, my třeba taky řekneme, tohle se nám nelíbí, ale už to neberem tolik jako pomlouvání, že to neděláme pořád jako ježiš tohle to je hrozný a takhle, jenom třeba řekneme, že to se nám nelíbí nebo tak.

Jinak je ale Dančin gang v prospěchu, rodinném zázemí, komunikačních schopnostech a atraktivitě dost podobný zbytku *těch lepších*. Často je to také dočasné útočiště pro ty "satelity", které jsou zrovna v salonu v neoblíbenosti. Od *těch horších* se liší tím, že Danko není looser. Nemá žádné komunikační problémy a zaštiťuje tím ty, kdo k ní přijdou (které si vybere). Všichni vědí, že se z holek nejlépe učí a doma jsou dost bohatí na to, aby si mohla dovolit co chce, pokud to chce. A vždycky to tak bylo, Danko byla vždycky zvlášť, není někam odvržená, je pánem své volby. *Umí se bavit.*

Vztah dívčích skupin k sobě

Odkud tady berou *lepší* svou "kvalitu"? Naše klasifikátorka Šárka se domnívá, že tato "kvalita" je jaksi samodárná. Lepší jsou lepší protože se mají za lepší.

M: A kdo patří mezi ty lepší a horší?

Šárka: No tak mezi ty lepší patří třeba Anna, Martina...

M: A proč říkáš, že jsou lepší?

Šárka: No protože se tak považují.

¹ Anna chce být rovněž módní návrhářkou.

Hodnotící vyběravý přístup *ty horší* odpuzuje. Nechtějí se zapojit do soutěže a z řady důvodů ani úspěšně nemohou. Samy se tím vydělují, ale vlastně nemají na vybranou.

M: Čím jsou ty lidi nepřijemný... protivný?

Rita: No tak... spíš asi Veronika Svobodová je taková hodně...

M: Jo, že jako si vybírá a různě?

Rita: No.

Vydělování je kruh, kde se vše podporuje, negativní zpětná vazba. *Horší* pak zůstanou samy pro sebe ne že by chtěly, ale protože nemají kam jít.

Šárka: No jako spíš ty lepší třeba se kamarádí víc spolu protože se víc znaj nebo bydlej blízko sebe a pak vynechávají ty horší že se už s nima nebavěj.

Horší jsou uzavřenější, protože se s nimi nikdo *nebaví*. Stejně to vidí obě strany.

Šárka: No třeba že se s nima míň bavěj, že jsou takový uzavřený spíš... ty horší... že protože ty lepší je tak vodstrkujou vod sebe... protože my už jsme si zařídily takovou partu ve třídě, ty lepší a horší...

M: A vodkdy je to tak zařízený?

Šárka: Tak to už nevim.

M: Co tuhle tu partičku spojuje?

Anna: Nevim...asi že se s nima nikdo nebaví tak se asi bavěj spolu.

M: Myslíš že to je daný tím? Že by se spolu normálně (ty) lidi nebavily?

Anna: No asi ne.

Nedá se tedy říci jednoznačně, že z důvodů temperamentu, který někoho nežene zrovna do *bavení se*, se ty a ty holky rozhodly být spolu. Spíš jim nic jiného moc nezbylo.

Problém *bavení se* ukazuje na důležitost určité "komunikační zdatnosti" (vedle vlastního obsahu), tedy schopnosti jednat a mluvit *normálně*, akceptovatelně a srozumitelně. Kvůli *hádání* se jsou *ty horší* také vydělovány, protože to je nepřijatelné. Je to chyba.

Martina: ... no tak ty právě jako nejsou dobrý jako. Já je nemam ani moc ráda.

M: A můžeš mi říct proč?

Martina: No protože tady sedí... Šárka a ta prostě ta je, oni jí jako lidi považujou někdy za dobrou, ale vona je hrozně výbušná, a něco jí řekneš a vona vlastně vybuchne a začne na tebe třeba rvát a takhle a právě to se všem jako hnusí podle mě. Takže proto jí jako lidi nemaj moc rádi no.

Holky z druhé skupiny tuhle skupinu vnímají prostě jako průšvih, nejen že si s ní nerozumí. Není to prostá alternativa, tak jako třeba "Dančín gang". Jsou to ty horší, od nichž je třeba se odlišit tím, že se *dokáže víc*. Nejedná se tedy o vztah nějaké koexistence, ale o vztah deklasování.

Iva: Tak to já nevim, s těma já si nerozumim (o "horších")

M: A proč?

Iva: Tak to já nevim... Tereza by mohla bejt dobrá třeba, s tou sme byly ve Španělsku na pokoji, jenomže vona se k nim přidává, abych pravdu řekla, k těm horším, vona by dokázala víc, ale baví se s těma..."

Další kontraindikací pro *ty lepší* je *tichost*. To, že je někdo *moc tichej*, znamená, že málo mluví, mluví potichu, to samozřejmě, ale hlavně je symbolicky tichý, nepředstavuje nic

zajímavého v toku společenského života - a tím je to vlastně taky asociál, i kdyby měl skvělý prospěch a zdravé návyky.

M: Někdo vyloženě nesympatickej? S kým byses bavil ani nemusela?

Anna: No asi Rozárie .

M: A proč?

Anna: No, vona je taková hrozně tichá a já se spíš bavim jako s těma co hodně mluvěj.

Ritiny pověstné lži, stejně jako Šárčino a Terezino *hádání se* či Janina *tichost* jsou všechno výrazy pro jejich prapodivné komunikační strategie a neobratnosti. *Drbající* holky taky lžou a vymýšlejí si, dohadují se, ale dělají to mnohem lépe, na méně křiklavých místech. Neobratnost v oblékání - nevkus, také není jen osobní neobratnost (jako jí není ani neschopnost *se bavit*), je to taky příslušnost k určitému sociálně-ekonomickému pozadí. Krédem *těch lepších* je *nevypadat jako nějaká socka*. Naopak *vypadat jako socka* je výsadou *těch horších*.

M: A proč se s nima nikdo nebaví?

Anna: Tak já nevím, třeba Rita jakože je taková že prostě lže a jako podvádí a pak taky kvůli tomu jak se voblíká a Petra taky jak se voblíká...

M: A co je na tom jejich voblečení třeba špatně?

Anna: No, že jsou jako takový zaostalejší, že teďkon se nosí něco úplně jinýho, než voni nosej.

M: A v čem to je jiný?

Anna: Třebaže ta Petra má ty kalhoty co sou tady tlustý a tady

M: Jako mrkváče?

Anna: No, jakože teďka se spíš nosej jako ty do zvonu a takhle, takovou bílou divnou bundu.

M: A myslíš že to jako je chyba tý Petra?

Anna: Ne, to jako si myslim, že vona si spíš ty věci jako nemůže koupit.

Podobně se i můžeme dívat i na problém prospěchu, který je něco jako oblečení. Taky je spíš známkou sociálního statusu, než nějakých zájmů. Není ovšem kritériem, jen dokresluje celkový obraz. Taky, jako u oblečení či *bavení se*, tu jde o jakousi extenzi jejich rodin, sociálního pozadí. Despekt tu říká, že doma o jejich prospěchu není zájem.

Čestmír: No... jedna parta je takovejch co se hůř učej a jedna je takový něco jako lepší. Ty co se hůř učej, tak ty se posmívaj těm co se líp, že prostě že jsou špti a ty zase že se hůř učej, že maj pětky. Takže to je oboustraný, se nemaj moc rádi.

Vztahy mezi oběma skupinami jsou spíše napjaté, avšak v praktickém ohledu tu nějaké kamarádění může být.

Uč se snaží přimět někoho od Anny, any si šel senout dozadu k holkám, ale dobrovolně žádná nechce. Pokud jde ovšem o půjčení barvy, Mon dozadu jde: holky, nemáte hnědou barvu?

Rita: Veroniko Veronika: No? (v jiným koutě třídy)

Rita: Až přijdeš, tak ti něco řeknu

Veronika: No tak co?

Rita: (něco)

Veronika: C!

Rita: Veroniko, já ti to měla akorát vyřídít.

Veronika: C! (a jde k sobě)

Těm lepším připadají *ty horší* sprosté, chudé, zanedbané, dětské, podivně oblečené, bez otců, nesrozumitelné a izolující se.

Těm horším zase naopak připadají ty druhé nafoukané, vybíravé, nafintěné - ale líbí se jim, pokud jde o oblečení samo, pohrdlivé a odstrkující. Říkají: s tebou se budu bavit a s tebou ne.

Shrnutí

Kluci i holky se ve třídě členili na dvě skupiny. Viděli jsme, že kluci se členili na *frajery* a *šprty* víceméně podle kritéria dospívání a toto kritérium se promítalo i na proškolní - protiškolní orientaci. *Šprty* žijí ve svém částečně infantilním světě bez zájmu o holky a shodou okolností slušným zájmem o školu. Holky se dělily na *ty horší* a *ty lepší* - zdánlivě podle nějakého školního úspěchu, ale v principu se jednalo o členění podle společenské třídy sociálně silnějších a sociálně slabších. Přičemž ty sociálně silnější představovaly zároveň atraktivnější pól pro kluky a zdá se, že i větší pokrok na stupnici puberty, zatímco sociálně slabší byly zároveň i infantilnější.

NEBEZPEČNÉ ZNÁMOSTI

Starší kluci

V sedmé třídě jsem si všiml kvalitativně nového posunu ve vnímání vlastního dospívání. Samozřejmě i dříve měly holky zájem o kluky a celou tu sexuální oblast, ale ten zájem byl jiný.

Prvotním impulsem, který mě k tomuto fenoménu vedl, byl konflikt ve třídě, způsobený zájmem holek o starší kluky, zejména o *deváťáky*. Nechci tvrdit, že zájem o starší kluky tu nemohl být dřív a že jej lze interpretovat jednoduše plošně jen jako znak nějakého přerodu v pohlavním dospívání, chci jen upozornit na kvantitu a u některých i novou kvalitu tohoto zájmu. Zkrátka erotický zájem se u těch holek, které si ho začly u sebe všimnout, přesunul výhradně na starší kluky. Jak udává Rita:

Rita: Abych upřímně řekla, já jsem spíš na ty starší. Tak o ty tři čtyři roky. Třeba 16 let.

M: Tyhle malí kluci, to není nic pro tebe

Rita: Hm

Některé holky mluví o *chození*, jiné o *kamarádění*, mezi čímž je pochopitelně rozdíl, ale motor je stejný, kluci-vrstevníci se náhle zdají příliš dětští, není to ono. To právě je ve společnosti starších kluků.

Danka: Tam u babičky na chatě mám spoustu kamarádů, ale ty jsou většinou starší patnácti let atakhle a já jsem si na ně přes prázdniny hodně zvykla a teď mi přijdou ty kluci vod nás ze třídy takový hrozně dětinský jako, že voni prostě... jako děti mi přijdou. Protože jak jsem si zvykla tam jeden má motorku a to... a tomu bylo osmnáct a prostě já jsem si tak nějak zvykla na to jiný chování a teďka když koukám na ty kluky a nějak si s nima povídám, tak si říkám, prostě to je úplně jiný, jo... a tak jsem se vždycky těšila na ten víkend na nějaký ty prázdniny, abych se tam zase sešla s těma kamarádama, který jsou mi tak nějak blíž, jo... a jinak ze školy s lidma nikam nechodim.

Karla: Třeba takhle jednou mi holky řekly, jako já nevím proč, ale mě se zdá, že jsem taková vyspělá, že patřím k těm starším, víš, než jsem, voni jsou takový, i ta Anna, i ta Martina jsou prostě eště takový menší, což oni mi už jednou řekly, že patřím prostě třeba k deváťákům jo, že se chovám úplně jinak, prostě jsem taková vyspělejší.

M: A v čem jsi vyspělejší?

Karla: No tak rozhodně v chování a v nápadech takových různých tak jako jo, třeba s těma klukama, nebo takhle různě a voni takový Jéžišmarjá, prostě to by je nenapadlo nebo něco takovýho...

M: Je to tím, že miň choděj s klukama nebo?

Karla: Já ne..., to ne to ani ne, já ani nevím, možná je to tím, že voni se nebavěj s těma staršíma no... Teda Martina, jí začal psát nějakej Matýsek a my si dělaly z něj hroznou srandu, ...když vona řekla, no menuje se Mates a my: Mates se posral a dělaly jsme si hroznou srandu, sme ležely v posteli, sme se hrozně chechtaly, fakticky sranda a je mu šestnáct no. A vlastně Martina je taková malá, 150 cm a von má 175, což je takový krutý docela... a vona pak Martina říkala něco vo mě tomu klukovi tomu Matesovi, jako že já jsem větší a vůbec starší a jestli jako by se nechtěl se mnou sejít, tak říkal že jo ...a když jsme se ho tak ptaly s Annou, ...jestli se mu líbila, a von jako že se mu líbí, ale že by asi s ní nechodil, né jako že by to nebyl jeho typ, ale prostě jako to jo, ale prostě ne asi, no. Nevím. Takže se s nim mám sejít já, no, jenomže já mám kluka, takže jako nevím jo. No takhle já flirtuju s klukama to jo, ale nic vážnýho není, protože mám kluka samozřejmě já bych ho nikdy nepodvedla, jo. Pokud s někým chodím, tak rozhodně nepodvídám. Ale takový to flirtování, to prostě nejde jinak.

D: Když jsem přišel, ve třídě učitelka s holkama řeší, že nějakej kluk z asi devítky si s holkama trochu moc drsně zahrává. Veronika mluví nejvíc, takže mluví jakoby za holky, a co on s nima dělá (zvedání, pohrávání si "jako s loutkou") Veronika razí tézi, že "X může zvedat, ale víc si dovolit nemůže, protože X má přece svou důstojnost".

Holky řeší na chodbě problém "Michal", jako že je to takový ambivalentní, řekl bych, že je Michal fascinuje, že z něj mají strach, trochu se jim to líbí i je to trochu obtěžuje. Je to problém č. 1, uť si k nim sedla a ted' to s nimi probírá.

Tento zájem se jeví tak zvláště přehnaný, není dospělý, je jen jednou nohou dospělý, dospělosti se dožadující, důležité je přitom, že ten zájem je fyzický nebo závrtný.

Lenka: ...nosí jen šátek přes pás; všechno bylo vidět; odhaluje se kvůli devátákům, snaží se někoho ulovit. Já se s devátákama bavím, protože si s nima rozumím, vona (Jarka) a Karla v tom hledají víc. Jak si může každěj šáhnout, tak.. nemluvej vo ní hezky. Vona dovolí každému. Hodně za nima chodí, musí bejt středem pozornosti. Karla taky na sebe nechá vod každýho. Mě to přijde jako trapný, když vim, že ten deváták to vůbec vážně nemyslí a já se před ním nakrucuju."

Závrat' a temnota

Příčemž je třeba věnovat pozornost na okraj zmiňovaným poznámkám, o jaké kluky se jedná, jací kluci tomu dodávají šťávu. Pokud o tom mluví holky, má komentář ambivalentní charakter, pokud o tom mluví okolí, je v tom patrné zděšení.

David: ...ale jak jsem říkal vo tý holce jako že se tím vychlubeje, jako že chlastá a tak zrovna ta se nechá vod těch devátáků ten jako ten jeden ten si... fetuje a ..., tak vona se vod něj nechá vošahávat... voni jako choděj spíš za holkama, vošahávaj teady a voni holky vždycky ahoj a to a to...

Jde o vzrušení, které obyčejní šprti nebo mladí frajírci poskytnout nedovedou. Dívky třeba poznamenají, že dotýčný je *děsnej frajer*, ale teda *hrózně*, přesto řeknou, že je ale jinak *docela fajn*. Odsudek jakoby tu byl výzvou.

Danka: No právě, voni jim není, jim nejsou dost dobrý. Prostě to jsou moji nejlepší kamarádi a jim nejsou dost dobrý, ...voni si všichni vo nich myslej, kdovíjaký nejsou, ale voni přitom jsou takový prostě úplně jiný, než si vo nich ty lidi myslej. T. nemaj rádi, protože kouří jo. Tak když je blbej, tak ať si kouří žejo. Já jako nebudu kouřit jenom kvůli tomu, že von kouří a taky jako... hulí trávu, ale to

už je vedlejší. A ten jako... no a tam většina jako těch kouří, nebo hulí, ale jako do nějakých tvrdých drog nejdou... Jo ale já jenom kvůli tomu, že voni fetujou- é no že hulej a kouřej, tak kvůli tomu já hulit a kouřit nebudu...

U holek jakoby se objevil smysl pro vzrušení ze závratí z "nebezpečných známostí" a nebezpečných věcí". Smysl pro temnotu.

Danka: No, tisícovku... to už je vostrej stroj... (s tím a s tím)... jsme jeli do Říčan a tam jsou hodně zatáčky takhle a von teďkon takhle když jsme dojeli, tak říkal, že mě musí pochválit, že opravdu se umím tam nějak naklánět, protože my jsme kolikrát seděli tak úplně půlkou zadku mimo ty sedadla, jak jsme se museli prostě... Von říkal že když vez jednu moji kamarádku, spolu chodili tenkrát, tak s tou to bylo takový blbý, že se bál docela, aby se nepřevrhli, protože ona jak tak nějak se nakláněla blbě, a říkal že takhle jak jsme se nakláněli, tak o bylo úplně jakoby se nakláněl von sám jako, no.

Sem patří i chlubení se tím, že někdo *chlastá, kouří, hulí...*

Veronika: A to vám tam něco nalejou?

Jarka: No...sme tam normálně sem chtěla čtyři piva a úplně v pohodě. Problém nalití a nenalítí probírají velmi důkladně (hlavně Jarka a Simona). Jak to udělat, aby ti nalili. A vypráví si historky, jak se to které povedlo.

Obrazně snad bychom tento komplex aktivit, obraznosti a identitního bloudění mohli nazvat "deflorací třetění".

David: A jako že, že už není panna a jako tak to nevím, no já bych tomu nevěřil, protože ona je taková prdlá, ale jako nevím, ale v té hlavě to nemá srovnání, co ještě může a co ne.

Konflikt se starostlivými staršími

Některé z těchto věcí se odbyvaly mimo školu, ale část *obležování devátáků* probíhala o přestávkách na chodbách ve škole, a to v takové intenzitě, že to vzbudilo rozpaky u některých učitelek a u některých přímo pohoršení.

*Jde o to, že některé holky z provokují starší kluky, zejména Bořivoje, k erotickým hrátkám a učitelce se to zdá až moc. Přišla za mnou a "radila" se se mnou, co s tím má dělat. A že je to prý až někdy úplně nechutné, že po škole si toho každé všimá a jdou řeči. Během domluv se to s holkama snaží probírat a nějak jim naznačit, že se mají starat o svou **pověst a hranice**.*

Holky se tak dostaly do vpodstatě mezigeneračního sporu, který některé velmi zuřivě prožívaly. Zdálo se jim, že se jim učitelky pletou do něčeho, na co mají svaté právo.

Karla: ...třeba ty učitelky... prostě voni hrozně pomlouvaj jo, pani učitelka R. jo to každé řekne, že je to hrozná pipina, to je něco hrozného, pak ještě

M: Proč?

Karla: Vona je hrozně taková, voni nás hrozně pomlouvaj, hlavně Annu, mě, protože my se bavíme s těma staršíma klukama a já nevím, každé si vo ní myslí, že to je stará panna, ta R., protože vona je taková, myslíme si prostě, že nám nerozuměj."

Použití výrazové prostředky ukazují na to, že se holkám zdá, že jim v tom učitelky zabraňují ne pro jejich dobro, ale protože jim závidí.

Karla: ...Protože tam bude asi ten Richard (8 třída) a my sme vlastně tenhle rok se s nim bavily někdy v listopadu, sme vlastně s nim hlavně byly žejo a takhle, no a prostě ty učitelé naschvál nám to dělaj, všechno nám dělaj naschvál, hlavně nám, mě, Martině, hlavně těm, co se baví, Lence, Jarce. Prostě nás berou jako za největší, já nevím, jak bych to řekla, prostě to, přitom to není prostě pravda, jako jo, my se s klukama bavíme jenom z kamarádství a voni to prostě nechápou. Já nevím.

M: No tak maj možná strach žejo...

Karla: No jasně, no, ale přece jsem rozumná, že nebudu jako to... to rozhodně ne.

Karla: A ona mi nějak dávala trojku do žákovský a říká: ty se mo c neučíš, co, ty myslíš akorát na kluky. A já: No tak to teda není pravda. A vona: Tak mi to dokaž! A já úplně na ní prostě jako koukala, jako co jí je do toho, co já dělám, prostě ty učitele by už nějak nemělo zajímat, co dělá člověk po škole. Přece my je taky nesledujem. Jako voni mě třeba vidí v parku jako s těma klukama, ale já se s klukama jenom bavím, prostě s nima chci bejt jenom kamarádka a voni to hned berou, jako že s nima něco mám, jako kdybych s nima měla mít sex nebo já nevím vo co jim furt de. Hrozně pomlouvaj. A furt nás sledujou. Co děláme. A jako třeba pani učitelka X, ta je docela dost krutá, ta nás neustále sleduje, jako když deme ze schodů, tak vona se dycky kouká, jo, jako kam deme, a třeba my sedíme na schodech a za pět minut zvoní a vona: Děte do třídy! A my jako: A proč, dyť zvoní za pět minut. A vona: Nekecej a di! Tak jako jsou ty učitelé úplně hnusný prostě jo.

M: A nemůžou mít třeba někdy ... strach, že v tom parku jak chodíte nebo tak, že byste tam mohli mít nějaký drogy nebo tohleto?

Karla: No... to ne... v parku rozhodně ne... jako ... o nikom nevím, že by bral drogy od nás ze školy, jenom jako trávu jako kouří, to jo, jointy jako jo... ale ty kluci co choděj do parku, ty jak ne, ty sou v pohodě... voni jako hlavně je štve, já nevím, mě se furt zdá, jako že kdyby ty učitelé žárlili, že jako dřív tohle neměli no. Fakticky jako Y, my jí říkáme jako stará panna, protože jí jako úplně všechno vadí, já nevím, to je hrozný s těma učitelem, to se nedá. Jedinej, kdo je tady dobej je Z... a vono je to prostě asi tím, že vona je mladá a rozumí nám, zato X a Y jsou starý a nerozuměj, nerozuměj prostě mládí, sme si s holkama říkaly jako mít tak Z, s ní je sranda, s ní se nasmějem, můžem s ní mluvit o čemkoliv..."

Učitelky to vidí jako minimálně nevkus, rozumně jako nezkušenost a "sebeponižování" a maximálně neslušnost, takhle ve škole na chodbě *obležat* starší kluky. Holky to vidí jako generační konflikt, nedorozumění - nejde o sex, jde o obyčejné kámošení v takovém tom obecném "bravo stylu", kde se *obležají* všichni a všude, aniž by to něco významějšího znamenalo. Tomu podle nich učitelky nerozumí a navíc jim to závidí, protože jsou to *staré panny* (čímž se ale nahrává na to, že o ten sex jde). A jako takové spřádají tajné zlomyslné plány, jak to holkám překazit, protože ony-dívky jsou neporazitelné konkurentky.

Holky, co se se staršími nebaví

Dívky interpretují tento konflikt jakoby se nacházely všechny v jedné sourodé frontě proti nechápajícím dospělým. Ale zdaleka se o tom nedá mluvit jako o mezigeneračním problému. Ony "my" jsou vlastně omezená skupinka:

Petra: No tak Anna, Jarka, a jako Veronika, Karla a tyhleto holky ty se bavěj spíš jako s devátákama.... No tak třeba já se s nima (devátákama) nebavím, Terežka, Rita, no tak Rita někdy, Šárka, Nina, Běťka.

Běťka: No vona se Lenka začala bavit s jinejma lidma... no tak kdybych ja za nima chodila a taky se s nima začala bavit tak možná že by to bylo pořád stejný, ale já nemam ani potřebu teda...

M: Jo tebe ty lidi s kterejma se kamarádí Lenka nějak...

Bětka: Moc neberou teda.

M: A jakej k tomu je důvod, proč? Co tě na těch lidech nebaví?

Bětka: Nevim, všichni se vo ně zajímaj, tak různě... takový já nevim no, prostě sou takový prostě takový nadzdvižený, že sou dobrý teda alespoň to tak vypadá že si to vo sobě myslej...

M: A to jsou lidi odsud'?

Bětka: Spíš z těch starších tříd, jako i s těma holkama

M: Takže voni se začínaj kamarádit s těma...

Bětka: Klukama

M: To tě nějak nebaví nebo...

Bětka: Ani tak ne.

Mezi holkama o tom nepanuje shoda. Možná se jedná o nezámerně způsobenou nezralost, možná čistě sociálními příčinami - holky, které onen sport s *devátáky* provozují představují ve třídě (část z nich) takovou řekněme "smetánku", jejíž módy mohou někoho přímo odpuzovat. Nejspíš se jedná o kombinaci obojího. Tento problém je ze strany *holek co se bavěj* nakonec reflektován.

Karla: Jako nás hrozně naštválo, skoro celá třída chceme ject na školu v přírodě do XY, příští rok bysme měli jet, jenomže my pojedeme do nějakých blbejch Krkonoš jo... ted' tam (do XY) pojedou osmička jako příští a pojedou tam bez nás a já si myslim, že je to docela jako blbý, myslí si to skoro každěj..., fakticky hrozný je to, protože a vona totiž učitelka, vona se naschvál zeptala Bětky, která není moc s náma v komunikaci, kam chce jet, jestli chce jet do XY nebo někam jinam a vona řekla že jet do XY nechce, vona se nezeptala nás, protože ví, že my bysme chtěly."

Kluci rovněž nadšení z *devátáků* nesdílí. Taky jakoby sdíleli ten "staropanenský" pohled.

D: Ty devátáci vám jako nevaděj?

David: No tak vadí nám to, ale voni si nás moc nevšímaj, ...voni jako choděj spíš za holkama, vošahávaj je tady a voni holky vždycky ahoj a to a to a myslim si, že pro holky je to jako spíš špatně, protože my zavřem dveře a ...

D: A hokám se to líbí?

David: No, hokám se to líbí, voni tam maj miláčkové.. a ta Jarka, to je prostě tady za každým a vona se nechává vošahávat vod toho, co si myslíme, že fetuje a prostě je taková, Jarka si myslim že fakt to nemá v tý hlavě srovnaný."

Naopak bych řekl, že zejména jim by měla být vlastní nějaká žárlivost, když si stěžují, že se nad ně holky *povyšují*, tak se možná ukazuje, že jim to není úplně jedno. Kluci patrně nerozumí holčičí vášni po "nebezpečných známostech", možná je uráží, že jsou vnímání jako děti. Ale taky tu bude hrát roli nějaká nezralost.

Hledání míry

V již zmiňovaných úryvcích si bedlivý čtenář mohl všimnout některých nesrovnalostí v představě, že je tu skupinka vyzrálějších holek, která svorně stojí v konfliktu s nechápající starší generací, skupinka která si prostě po svém chce komunikovat se staršími kluky, a uvnitř které je vše jasné. Následující úryvky tuto představu ještě víc naruší. Tak Martina, o které Karla mluví, jako o své velké kamarádce a jedné, z těch, kterým učitelky *schválně* komplikují život to vidí takto:

Martina: Vezmeme-li ve třídě tu Jarku jako a ta se vlastně hrozně moc předvádí jako před deváťákama, vlastně když to tak řeknu, tak vona je voblejzá, prostě je jí to jedno. Teď vlastně začala i ta Zuzka, jak k nám přestoupila, teď už jako i ta Karla taky, vlastně voni vo ní všichni říkaj, že je to prostě taková já nevím jak to mám říct, prostě že je to děvka normální, ale vona prostě dolejšá za nima furt a vona ví, co si vo ní myslej, takže jako nevím, já bych to asi nemohla, kdybych věděla co si všichni vo mě myslej tak jako bych asi nedolejšala a vona prostě jo, vona klidně normální pusu prostě a je jí to jedno jako. Ať si vo ní myslej cokoliv

M: Karla?

Mar: No, no.

Dokonce i sama Karla, jedna z největších protagonistek *oblejšání*, není sama se sebou úplně konzistentní.

Karla: No tak jako jó zase ale nemělo by se tolik vodhalovat, když se chodí do té školy. Přes den takhle, po škole mi to nevdá, to ať si každej chodí třeba i nahatej, jo to je mi jedno, ale přece jenom mi na Báře trochu záleží, i když jí tolik nemam ráda, aby jí tolik nepomlouvali jo, protože vona je hrozně naivní, vona si myslí, že jí maj všichni rádi, přitom jí všichni pomlouvaj, jo, všichni říkaj jaká je to kurva a tohleto

M: a jako učitelé nebo...

Karla: Spolužáci. Ale i učitelé si to vo ní myslej, vona má tady vlastně tu nejhorší pověst

M: A myslíš že je ta pověst na něčem založená trochu pravdivým nebo

Karla: ...je to pravdivý celý, no ale vona se už změnila trochu, vona už tolik neni s těma deváťákama, jako baví se s nima, ale jako nevoblejšá je už tolik."

Jedná se tedy o proces vzájemného pozorování, ohledávání situace, pokusů a hodnocení, kdy některé holky do toho jdou víc a jiné jen pozorují; vůči učitelům vystupují možná jako skupina, ale navzájem se hodnotí podobnými metry a používají podobná schémata jako kluci nebo učitelky. Jedná se přitom o interakční hru se zřejmými identitními procesy.

Předstírání dospělosti

Prozatím konstatujeme, že se jedná o komplex s velkou sociální - interakční a identitní hybností. Je ale zřejmé, že ne všechny holky jsou všechny stejně "vyspělé" a příroda tu jejich "tradiční" komunikační strukturu² připravuje rozmanité pasti.

Danka: Sme se bavily s Veronikou a vona říkala, že je spíš ještě takový dítě a když se baví s Karlou a s těma vostatníkama, tak musí dělat takovou víc jako dospělejší, že voni se cejtěj jako nějak dospěle, mě to přide teda úplná pitomost, no ale...

Každý sám sebe hodnotí, vnímá tak či onak, jak je na tom s tou *vyspělostí*.

Tak Karla se za nic nestydí, skrývat by mohla jen *bed'ary*, ale k tomu není důvod, *aspoň je vidět, že jsem v pubertě.*" Naopak Martina odmítá významější make-up, protože *to ještě není pro mě*, identifikuje se ještě jako dítě. Taky Zuzka udává: *Na to kolik mi je, bych ještě nic průsvitného nenosila*, taky se identifikuje spíš s tou dětskou stranou, než dospělou. Ale ani ti *vyspělí* nejsou bez potíží. Je tu i problém, že vlastní tělo také klade představám do cesty překážky a toto období je rádo doprovázeno úpravami či předbíráním reality. A tak přese všechnu závat' z dospělosti se do dramatu vkrádá trochu dětského a trochu moc hrr provedení, takže se ze svádění stává komická karikatura.

² Až dosud (od první do 6. třídy) bylo vše víceméně stabilní a ovladatelné, pokud jde o strategie formování holčičích skupin a pohybu v nich. Teď ale přichází opravdu velká změna.

Karla: Jarka... Jarka ta chodí šííleně vodhalená, jo, má takovou krátkou sukni a vona jí má takhle nakřivo dolu a má jí moc nahoře jo a... vona si vycpává podprsenku jo, což je dost hrozný jako protože třeba když jsme se fotili tak měla hrozně velký prsa a teď jak je tak je má zase malý, prostě, všichni to vědí vo ní, vona si snad myslí, že to nikdo neví ,nebo já nevím, já nevím co furt dělá, vona má nějaký vycpávky, já nevím, co si do toho strká, nějaký ponožky nebo vatu, no fakticky z toho nemůžu s holkama...

Nemůžeme proto rozdělit třídu a říci, že ti a ti jsou dospělejší a ti a ti ne a hotovo, jakoby se jednalo o prosté stavy, ale musíme se na dospívání v perspektivě komplexu "nebezpečných známostí" dívat jako na těkavý pohyb, který nemá klid na žádném z hřišť, ať už jde o hry mezigenerační, vrstevnické, mezi vyspělejšími a méně vyspělými, odvážnějšími a zdrženlivějšími nebo uvnitř identity jednotlivce.

CHOZENÍ

Jen stručně bych tu chtěl v kontextu proměn zmínit problematiku *chození*. Víme, že například s Milanem holky *chodily* snad od samotného začátku školní docházky a s dalšími kluky také. Chození tedy je taková trvalka, nic co by přinesla puberta samotná. Přesto do něj puberta vnáší změny - z čistě symbolického vztahu, který se především kladl na odív, o kterém se hlavně vědělo, to bylo jeho cílem, se stává erotický vztah. Řekněme, že intimita se sem teprve dostává, a těžko říci, zda rychle, neboť i ta "nejkrásnější a nejvyspělejší" Karla, když vykládá o svém chození s "*nejkrásnějším klukem ze školy*", tak nemluví o žádné intimitě, ale spíš o jakémsi vystavování se. Chození jakoby se tedy během dospívání posouvalo od obscenity k intimitě, což je dost paradoxní - máme samozřejmě na mysli pouze sociální aspekt věci, nemluvíme o sexu samotném.

Tak také učitelky, zmatené z defloračního třeštění svých žákyň, nechápou tento aspekt *chození* a skutečnost, že holky střídají "partnery" jako ponožky si vykládají poněkud příliš vážně. Mluvím o příhodách, které mi učitelka vyprávěla příhody ze školy v přírodě, kde dívky srdceryvně prožívaly milostná vzplanutí se vši patřičnou hysterií ("umřu jestli nebude můj", "navždy"), aby je pak druhý den s klidem rozpustily, dotyčného opustily a podobně hystericky se soustředily na nové objekty. Tato "sběratelská promiskuita" souvisí, spíš než s nějakou neschopností navázat emocionálně vyrovnaný a stabilní vztah, s "hrou" na city, předstíráním citů a kolotáním salonního života dívčí skupiny. Cílem těchto hysterických výbojů nakonec asi není navázání nějakého udržovaného vztahu, ale jen pouhý dotyk. Ačkoliv by byla chyba, domnívat se, že tu nejde o tělo. Mluvíme nejen o psaníčkách, ale i o vysedávání na klíně, líbání se a podobně.

Dokonce i někteří *šprti* mají nějaké *své holky*, se kterými *chodí*. Ale u nich je to spíš ještě na tom symboličtějším pólu, od kterého se ti ostatní svým experimentováním již vzdalují.

Kultury dospívání

Zatím jakoby tu bylo vidět jen jedno řešení. Frajeření a módění jakoby byly vlastně stadii, do kterých se dospívá - jak kluci opouštějí všelijaké záliby a stávají se *sefrajery* a holky všechnu svou pozornost přesouvají do "žita". Cokoli jiného se zdá být infantilními stadii. Ovšem jak se pak vyrovnat s faktem, že ačkoliv z některých kluků se nikdy nestanou žádní *frajeři* a některé holky nikdy nepropadnou *žitu*, přeci nakonec dospějí, aniž by byli odsouzeni k mnišskému životu.

Tento problém mě vede k vznesení otázky, zda toto není nakonec jen jednou variantou dospívání, ačkoliv velmi hlučnou a hromadnou. V 7. třídě je navíc brzy hodnotit, což nahrává další možnosti - že je to prostě a jen stadium, kdy propukající puberta nabírá tyto podivně karikované figury, stadium, které pomine a objeví se ještě další možnosti.

Anebo je prostě tento "Bravo systém" něčím, co se teprve prosazuje a prosazuje se jako dominantní?

TŘÍDĚNÍ

Na vývoji klukovské skupiny je vidět, jak ji formuje pozvolné prosazování se inklinace k frajerství. Ačkoliv jsou někteří kluci přiřazováni ke *šprtům*, v každodenní praxi je vidět, jak někteří u nich nevydrží jen fantazírovat a vydávají se spíš směrem ke *frajerům*. Je to dlouhodobá tendence. Vytváření skupin je tak nejvíc ovlivňováno napůl jakýmsi "temperamentem" a napůl dospíváním, které tento temperament zase dosti proměňuje. Nejedná se však o sociálně podmíněné dělení. V tomhle ohledu se zdá být klukovská skupina dosti loajálně egalitářská. Jistě že někteří dají na ty "povrchové věci" víc, ale závažnost toho rychle pomine, když dojde na hraní pingpongu, fotbalu nebo Duke Nukema. Sociální rozdíly tu mají trochu těžší život.

U dívek pak vidíme mnohem silnější proces "třídění". Tady tvoří dvojice dívek nedostížitelný ideál - doslova tvoří, jak drbou. Kdo chce být "in", musí vědět o čem a jak se bavit. Když neví, jde z kola salonu ven. Aby mohl vědět o čem se bavit, musí na to mít. Musí mít rodiče, kteří to zaplatí - módu, časopisy, televizi atd. Aby se uměl bavit, musí na to být vybaven - a zde se rodinné handicap velmi silně prosazují. Těžkou situaci mají zejména ti *se kterými se doma nikdo nebaví*. V porovnání s kluky se tak do hry velmi silně zatahují celkové možnosti dotyčného jedince, jeho rodinný a celkově sociální původ a také "dospělost". Ti kdo v těchto ohledech neměli dost štěstí jsou dlouhodobě *z centra dění* vytlačováni. Jak začíná být zřejmé, že s tím půjde sotvaco udělat, šance *zapojit se* se zmenšují, kvůli pověsti, která se v salonních řečech u těchto "smolařek" udržuje. Mohou si pak vybrat mezi tím zůstat beznadějně osamělé na okraji, nebo se seskupit. Tak se k sobě dostanou i osoby, které by se spolu třeba nebavily, nebo se přímo nesnáší (možná z toho důvodu, že pro sebe navzájem představují zrcadlo). Vzniklá skupina není alternativou, ale nouzovým táborem, z něhož je těžko uniknout. Nakonec se unikat pak ani možná nechce, protože "ztracenecká" situace je jim všem snadno srozumitelná a pohodlná.

Tento komunikační mechanismus "třídění" nebo "deklasování", který v podstatě není než chlubicí hrou, jejíž principy jsem už popsal dříve, je tak cestou, kudy se do egalitářského systému školní třídy dostávají a vznikají společenské rozdíly.

Tento mechanismus, který mají někteří už tradičně (od nižších tříd) v rukou a jiní nikoli postupující puberta rovněž narušuje. Tady jsme to viděli na příkladě svádění *devátáček*, do kterého se pustily ty holky, které k tomu "hormony" už přiměly, které zčásti nepatřily přímo do *centra dění*. Fascinace staršími odsunuly trochu salon a jeho hry do pozadí, ale to se brzy změnilo a svádění *devátáček* se stalo módou přímo v *centru dění*. Přesto ve vyjádřeních jednotlivých účastnic a pohybu, který kolem *devátáček*ho problému byl je vidět, že tu probíhá nebo probíhal nějaký proces zmódnění. Sám zájem o starší jde totiž napříč celou dívčí skupinou. V salonu se z toho ovšem zase stal vytlačovací prvek - infantilita, která nemá se sociální situací moc společného začla být deklasována a z dospělosti se stala móda.

SEBEOBRAZ

Během rozborů rozhovorů jsem si všiml něčeho, co není tak systémové jako předchozí kapitoly, ale zdá se mi to jako novinka a tak to příkládám jako jakousi přílohu. Je to změna v referování o sobě, která je u některých výraznější (uvádím jen ty příklady, kde mě to "praštilo přes nos"). Přirozeně, že se jedná o jev úzce spojený se situací samotného rozhovoru, ale určitě se pak prolíná do dalších věcí. Jedná se v podstatě o objev vedení jakési agendy sebeobrazu.

DANKA

Že ji mám ve svém výběru asi nezarazí protože její opozičnictví se musí právě někde tady projevit. Stále pracuje na sebeobrazu "normální holky", která se nepřetrhne kvůli nějakému fintění a holčičímu pištění, ale naopak skutečně dělá to, o čem ty "fifleny" jen sní nebo žvaní - zejména o schopnost se *normálně bavit* s klukama, nebo o schopnost se nebrat vážně, ačkoliv k tomu jsou skutečně REÁLNÉ důvody. Že ona se s klukama BAVÍ, zatímco ony si myslí kdovíjak nejsou krásné, tohle vypichování těchto hodnot úzce souvisí s její třídní identitou i taktikou a i s jejím image - ona se nekráší, chodí jako kluk, baví se s každým, poslouchá techno...

U Danky mě poprvé napadlo uvažovat o tomto sebeobrazu. Ona ho totiž má dost propracovaný. Respektive mluví o něm. Nevím, jestli se v šestce dalo mluvit o nějakém image, ale tady to už přímo bije do očí jako propracovaný(vávaný) komplex. Určitě stopy image byly přítomné už dřív, ale tady se mi teprve zdá, že je to jakýsi "postoj". Předtím to byly spíš jakési fakty, něco přilepené na záda, neuvědomovaná věc, nebo uvědomovaná skrze dílčí věci.

M: Co se ti na sobě líbí?

Danka: Včera jsem si zrovna říkala, jak se můžu někomu líbit, jo?

M: Proč, dyť seš hezká?

Danka: No já nevím, mě to nějak nepříde... líběj se mi boty to jo.... já nevím, vlasy mě padaj ted'ka...

M: To je normální, to je tím, že je jaro, mě taky dycky na podzim a na jaře padaj

Danka: Tak nevím... jako jinak na mě, jenom na mě se mi nic moc nějak nelíbí

M: A vyloženě co se ti nelíbí?

Danka: No tak, mohla bych bejt trochu hubenější, to jo... to by mě fakt nevadilo... pak bych si chtěla umět udělat culík, jako když si někdo udělá culík, tak já mám jenom takovej takovej dle a někdo má prostě úplně takový dle culíky jo... ale vo prázdninách budu mít vlasy na modro a budu mít plnou hlavu copánků, ale to eště nevím, aby mě táta nepřerazil, takže..."

IVA

Na Evě bylo zajímavé, jak zahlcovala dotazovatelku všelijakým nadbytečným vykládáním o své osobě, jak je samotářská, ale chtěla by žít bohatší společenský život - dostat se k holkám, a jak je to paradoxní situace.

Iva: Ale jako třeba jsem uvažovala, že jako modelka, třeba kdyby bylo miss, tak že bych se nemohla zúčastnit, protože ty nehty zaprvý a zuby, mám přišerně křivý zuby, budu mít stálý rovnátka...

M: A jak dlouho si myslíš to budeš mít?

Iva: Jo, tak kámoš to měl tři roky si myslím,... jako říkali že to bolí jenom ty první dva dny, to roztahování... jako hodně to bolí nebo nějaký gumičky a budou mi muset trhat stálý zuby!...

M: Tak ještě přideš vo zuby?!

Iva: No, voni mi trhali, prvních vosum zubů jsem si vytrhla sama. Potom osm zubů mi trhali oni, jako u zubaře, a potom jako když se mi kejval zub, tak von se mi kejval jako vopravdu malinko, tak já jsem se zapoměla, no zapoměla, prostě už jsem nevěděla, tak sem si ho kejvala a teď jsem kejvala takovou

silou, že jsem ho hned utrhla...! Ale von se kejval fakt malinko. A potom jako... už moc zubů nebylo... A budou mi trhat ty stálý, čtyřky, dole určitě a ... protože já mám hodně křivý zuby a to mě štve. Protože já málo jim, jsem vybíravá v jídle. To já tady můžu vyjmenovat! Co nejím: špenát, fazolový lusky, brokolici, dušenou mrkev, houby... kukuřici... já si třeba někdy eště vzpomenu něco."

KARLA

Karla má rovněž masivní sebeobrazovou agendu. Stále lavíruje ve figurách, jak je milá, kamarádká, flirtuje, ale nepodvádí, nechce souložit, jen se kamarádit, učitelky jí závidí, jak je pěkná a kluci po ní jdou. Karla má ten sebeobraz propracovaný snad nejvíc.

Je nejhezčí a všichni to tak či onak dávají najevo - soutěž v miss vymyslí ona a holky jí na to nechtějí skočit, protože vědí že by prohrály a protože se jim asi nechce přistoupit na tohle Karlino sebechlubení.

Ale pořád zdůrazňuje, jak jí na všech ve třídě záleží, i když je nemá tolik ráda. Jak pomáhá těm, co jsou "mimo", aby se dostali mezi lidi (jakkoliv jako aktivní *drbna* ono "mimo" vytváří). Karla samaritánka.

Karla: Jarka... Jarka ta chodí šííleně vodhalená, jo, má takovou krátkou sukni a vona jí má takhle nakřivo dolu a má ji moc nahoře jo a... vona si vycpává podprsenku jo, což je dost hrozný jako protože třeba když jsme se fotili tak měla hrozně velký prsa a teď jak je tak je má zase malý, prostě, všichni to vědí vo ní, vona si snad myslí, že to nikdo neví ,nebo já nevím, já nevím co furt dělá, vona má nějaký vycpávky, já nevím, co si do toho strká, nějaký ponožky nebo vatu, no fakticky z toho nemůžu s holkama. Mě se nelíbí, jak vona chodí, vona prostě chodí někdy v zářivým jo, vona má takový zářivý voblečení jo, no to je hrozný.

M: Takový to fosforeskující?

Karla: Jo, panebože já z toho nemůžu to je hrozný.

M: takže tobě se zdá, že tam taky neexistuje taková míra, jak se člověk má odhalovat...

Karla: No tak jako jó zase ale nemělo by se tolik vodhalovat, když se chodí do tý školy. Přes den takhle, po škole mi to nřadí, to ať si každej chodí třeba i nahatej, jo to je mi jedno, ale přece jenom mi na báře trochu záleží, i když jí tolik nemam ráda, aby jí tolik nepomlouvali jo, protože vona je hrozně naivní, vona si myslí, že jí maj všichni rádi, přitom jí všichni pomlouvaj, jo, všichni říkaj jaká je to kurva a tohleto

M: a jako učitelé nebo...

Karla: Spolužáci. Ale i učitelé si to vo ní myslej, vona má tady vlastně tu nejhorší pověst

M: A myslíš že je ta pověst na něčem založená trochupravdivým nebo

Karla: ...je to pravdivý celý, no ale vona se už změnila trochu, vona už tolik není s těma devátákama, jako baví se s nima, ale jako nevolejá je už tolik."

VONI MĚ NEZNAJ...

S "mezigeneračním konfliktem" souvisí jedna stálá figura této sebeobrazové agendy: "Ale voni mě neznaj, voni je neznaj, to co se říká o mě nebo o nich vůbec není pravda..." Holky vykládají, jak je jejich skutečná osoba jakoby skrytá, že co se říká není pravda, že ti, co jim nerozumí by ji měli poznat a zjistili by, že tam dole dlí čistá duše. Je to jakoby obraz situace, kdy dochází k nějakým zvratům v poznávání své vlastní osoby, nebo dochází přímo k objevu poznávání této osoby, řekněme k "reflexivnímu obratu", který znamená konec dětství.

...Ať si říkaj co chtěj, ale prostě když se mi to líbí, tak to přece nosit budu.

M: Ty učitelky takhle třeba neřikaj rodičům něco?

Karla: Jo, třeba když jsme měli jako my konzultace nebo něco takovýho, tak ty učitelky řekly, že jsem moc na kluky, že bych se spíš měla víc učit, přitom to není vůbec pravda, voni ale nevědí, voni mě prostě neznaj, jako kdyby mě poznaly, tak by měly určitě jinej názor."

LENKA

U Lenky je zajímavé sledovat, jak se tento „reflexivní obrat“ projevuje v rozkoši sebetrápení, *babrání se v sobě*.

Lenka: Já jsem strašně nerada středem pozornosti... i když je fakt že někdy... že hodně často říkám svůj názor... ale pokud jde o oblečení, tak jsem strašně nerada, když... ty pohledy."

Lenka: Jo, dramatika, ano. Totiž, já strašně ráda, když hraju, tak vlastně každá osoba, kterou hraju má nějaký, to se musí člověk naučit, co je v ní víc. Někdo je takovej víc odstrčítej, někdo zase chce bejt hodně výraznej a já strašně ráda hraju, jak je mi ukřivděno nějak nebo že prostě mám nějaký trápení, já nevím proč vlastně, já jsem k tomu přičichla a mám vždycky takovej dobrej pocit, že nejsem jedinej člověk, kterej má s něčím problémy. Já se v tom strašně ráda pižlám že když, ve smutku, když prší, já sem strašně ráda když prší, protože vim že prostě tak, a teď nejsem jediná, která má špatnou náladu... to přetvařování a že vlastně jsem najednou jinej člověk, úplně někdo jinej, to se mi strašně líbí."

Lenka: V oblíkání, v chování a takhle mám takovej strašnej jedinej vzor Eminema... takovej hodně drsnej... zpěvák, rapper, takovej já nevím, mě strašně moc přitahujou takový věci... že prostě je jim nějak ublíženo. Prostě nebylo to k nim spravedlivý, dycky mi jich bylo strašně moc líto prostě, snažila jsme se pomoci prostě a von nějak... von je hrozně zvláštní, von je to vlastně Slim Shady, Eminem a nějakej Marshall jako to je von a Slim Shady to je prostě nějakej člověk kterej prostě je takovej, je mu všechno jedno, dokáže říct všechno možný prostě i na veřejnosti se chová, je to někdy až hnusný, jak se chová, ale von prostě zažil nějak strašně moc ošklivý dětství, že mu umřela matka, vlastně ne, otec a matka se vo něj jako snažila nějak starat, jenže každou chvilku se stěhovali takže ta ulice, von vlastně vyrůstal na ulici a ta ho vychovávala a to byla teda výchova, ale von prostě tím, jak je svobodnej, nebo není svobodnej, von si to všechno dokázal udělat sám, že prostě to byl takovej člověk, kterej prostě... neměl nějaký závazky k ničemu, že mu vlastně všechno bylo jedno, což já prostě nedokážu..."

Lenka: Já mám někdy strašně takovej pocit, že mi nikdo nerozumí. (Dohady s rodiči)... že si chytne ty dvě kočky a nadává si pro sebe. Nebo si pustí Eminema. Ten zpívá vo tom, jak je ten svět nespravedlivej"

Lenka: No já vlastně... se snažim jako bejt taková veselá, ale já buď jsem úplně ztřeštěná, nebo jsem úplně, jako strašně zamyšlená... jako já nad všim moc přemejšlim a na všem vidim něco špatnýho."

M: Tak vy máte ještě památníky?

Lenka: No. Já když mám třeba nějakou jako fakt špatnou náladu, jako fakt jsem smutná, tak si většinou prolístovávám ten památník."

Tento problém má samozřejmě velmi velký potenciál ke studiu a interpretaci, zde je uveden pouze stručně jako novinka, jakýsi mezník. Nemám prostor ani dostatek podkladů, abych se věnoval interpretaci identitních strategií každého – ani těch zde zmíněných a proto setrvám u tohoto pouhého zdokumentování. Myslím si, že by bylo škoda neupozornit na tento fenomén v okamžiku, kdy se objevuje na scéně.